

Asia: VN/10855/2024

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä:

Porvoon kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi.

Sääntely helpottaa asiointia kunnissa ja kaupungeissa, kuten esimerkiksi toripaikkojen myyntiä, mikä vahvistaa elinvoimaa ja parantaa asiakaskokemusta. Se tukee kaupunkien taloutta mahdollistamalla palveluiden digitalisoinnin, jolloin kaikki ovat yhdenvertaisia eikä tarvita erillisiä, manuaalisia prosesseja yksittäistapauksille.

Keskitetty sääntely ja digitalisaatioasteen kasvattaminen luo hyvää painetta kansalaisille digitaalisten palveluiden käyttöönottoon yleisesti ja luottamusta digitaalisten palveluiden käyttöön, kun taustoilla toimivat poliisiviranomaisen rekisteritiedot.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyystodistusta:

Lompakko tulee olemaan sähköisen tunnistamisen menetelmä, jonka avulla käyttäjä voi turvallisesti hallinnoida itseään koskevia tietoja ja sähköisiä attribuuttitodistuksia.

Käyntiasiointia (tunnistautuminen passilla, henkilökortilla) vaatineet palvelut on jatkossa mahdollista digitalisoida kunnissa ja kaupungeissa, jolloin asiakaskokemus ja tietosuoja paranee.

Kuntalaisten perehdytys tulee ottaa huomioon ja vastuuttaa.

Vaatii järjestelmien teknistä kehitystä, koska täytyy muodostaa rajapinta todistusten lähettämiseksi EUDI-lompakkoon.

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista:

Tietosuoja paranee, sillä manuaalisten listojen käisttely vähenee, kaikkia tietoja ei tarvitse näyttää ja lompakon sisältämät tiedot ovat vain käyttäjän omassa hallinnassa ja laitteessa.

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta:

Ekosysteemikuvauksessa olisi hyvä huomioida, että kaupungilla on neljä roolia: tuottaa todistuksia lompakkoon, hyödyntää lompakkoa palveluissaan ja prosesseissaan sekä antaa tukea kuntalaisille lompakon käytössä. Neljäntenä roolina on ylläpitää ja hallinnoida henkilöstöstön attribuutteja, kun henkilöstö edustaa organisaatiota – vastaavasti kuin valtuuksien hallintamalli.

Jotta pitkän aikavälin hyödyt olisivat mahdollisimman suuret, tulisi kaupunkien neljää roolia tukea ja mahdollistaa. Kaupungeissa seuraavien käyttötapaukset mahdollistaminen tehostaisivat toimintaa:

- Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntäminen KYC (Know Your Customer) -vaatimuksen osoittamisessa rahoituslaitoksille.
- Mahdollisuus hyödyntää sovellusta myös työlaitteelta (kannettava tietokone), jotta tunnistautuminen työasioissa mahdollistetaan.
- Mahdollisuus hyödyntää sovellusta kaksivaiheisessa tunnistautumisessa.
- Mahdollisuus osoittaa oikeus toimia organisaation puolesta (suomi.fi-valtuutus).
- Mahdollisuus vastaanottaa selvitys tulotasosta.

Todistusten laaja tarjonta nähdään tärkeänä edellytyksenä sille, että lompakoiden käyttö laajenisi ja arkipäiväistyisi. Todistusten tarjoamiseen ei eIDAS-asetuksessa ole velvoittavuutta. Tämä voi tarkoittaa, että täytäntöönpanon aikataulussa todistuksia ei ole vielä runsain mitoin tarjolla. Kaupungeilla on keskeinen rooli todistusten liikkeellelaskemisessa, ja tätä voisi kannustaa taloudellisin kannustein. Onko tarkoitus lisätä attribuutteja kuntakohtaisesti vai olisiko tässä tarkoitus valtakunnallisesti ottaa yhteisiä toimintamalleja käyttöön?

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian vuonna 2026, joten kaupunkien on huomioitava uusien lakien vaatima resurssointi syksyllä 2025 käytävässä talousarvion keskustelussa. Kaupunkien on huomioitava erityisesti seuraavat asiat jo syksyllä 2025:

- Lompakkoa hyödyntävien asiointipalvelujen, eli "luottavien osapuolten", on rekisteröidyttävä sijoittautumisvaltionsa rekisteriin ja noudatettava tietopyyntöjä koskevia vähimmäisvaatimuksia. Tämä tehtävä on kaupungeissa delegoitava ja kirjattava esimerkiksi hallintosääntöön.
- Kaupungin on päätettävä, mitä attribuutteja kaupunki tuottaa lompakkoon ja miten attribuuttien lisääminen, ylläpito, hallinta ja todennus toteutetaan.
- Kaikissa järjestelmissä, joiden kehittämisestä vastataan, tulee valmistella testausta ja kehittämistä uuden tunnistautumisen osalta.
- Kaupungin on ilmoitettava, missä hyödynnetään EUDI:a.
- Käyntiasiointi ja digitaalisen henkilöllisyyden lukeminen on mahdollistettava teknisesti.
- Henkilöstön perehdytys ja laitteistojen sekä järjestelmän hankinta.
- Digituki asiakkaille - on huomioitava uusi tapa tunnistautua ja tiedettävä kaupungin rooli digituen antajana suhteessa muihin viranomaisiin.
- On tehtävä linjaus siitä, miten kuntalaisasiointi jatkossa toteutetaan. Onko kuntalaisen vuoropuhelu kaupungin kanssa oma-asioinnissa (sähköiset asiointipalvelut) ja tietyt todistukset EUDI-lompakossa.

Grönqvist Charlotta
Porvoon kaupunki - Kehitys ja digitalisaatio